УДК 811.111: 378.147

Г.А. Бойко

Проблеми формування компетентності професійно орієнтованого читання майбутніх інженерів-технологів.

В статті співставляються вимоги до володіння іноземною мовою професійного спрямування, зокрема професійно орієнтованим читанням, майбутніми інженерами-технологами і умовами навчання іноземним мовам в Національному університеті харчових технологій, аналізуються основні цілі формування компетентності у професійно орієнтованому читанні майбутніх інженерів-технологів: практична, виховна, освітня, розвивальна і професійно орієнтована.

Ключові слова: *виховна мета, майбутні інженери-технологи, освітня мета, практична мета, цілі формування компетентності у професійно орієнтованому читанні.*

До професійних умінь та компетентностей, якими повинен володіти сучасний випускник немовного вищого навчального закладу (ВНЗ) з технологічних спеціальностей відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики відноситься здатність використовувати сучасні інформаційні джерела, аналізувати останні дослідження науки і техніки в своїй галузі виробництва, здійснювати патентний пошук, впроваджувати у виробництво наукові розробки, користуючись сучасними нормативними документами і технічною документацією, в тому числі й іноземними мовами (ІМ). Крім того, майбутній інженер-технолог повинен забезпечувати зовнішньоекономічні зв'язки підприємства. Тому, сьогодні є **актуальним** навчання студентів інженерно-технічних і технологічних спеціальностей роботі з науково-технічною літературою за фахом, її жанрово-стилістичним, лексичним та граматичним особливостям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Вивченню проблеми формування компетентності професійно орієнтованого читання майбутніх фахівців займається ряд дослідників: цілі і зміст навчання в своїх працях досліджують О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Є. Борецька, С. Ю. Ніколаєва, Н. Д. Гальскова, зміст професійно спрямованого навчання ІМ в немовному ВНЗ вивчає М. В. Озерова, формуванням професійно спрямованої комунікації займається Н. Ф. Бориско, навчання професійно-орієнтованого іншомовного читання в немовних ВНЗ і на немовних факультетах досліджують Г. В. Барабанова і С. К. Фоломкіна.

В Національному університеті харчових технологій (НУХТ) студенти вивчають дисципліну Іноземна мова (за професійним спрямуванням) лише на першому році навчання. На вивчення дисципліни відводиться 90 годин, з них 36 аудиторних годин і 54 години – самостійна робота. На вивчення дисципліни Англійська мова (загального спрямування) відводиться також лише 90 годин, 40 аудиторних і 50 на самостійну роботу. Для студентів. які вивчали у школі лише німецьку мову, не передбачено окремої дисципліни «Німецька мова», вони вивчають лише «Іноземну мову (за професійним спрямуванням)» обсягом 90 годин. Така кількість годин є недостатньою для опанування дисципліною, тим більше, що на технологічних факультетах профільними предметами є хімія і математика, на ці факультети вступають студенти з недостатньо високим рівнем володіння ІМ, і особливо це стосується німецької мови.

Згідно з Програмою підготовки бакалавра спеціальності 181 – «Харчові технології» метою викладання навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (німецька) є практичне оволодіння студентами І курсу ІМ професійного спрямування, тобто формування і розвиток професійної іншомовної компетенції для подальшого використання ІМ в різних сферах професійної діяльності, зокрема оволодіння прийомами здобуття інформації із текстів за спеціальністю. Основним завданням вивчення дисципліни є оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності – в тому числі читанням (оглядовим, інформативним і глибинним) при роботі з літературою за фахом. О. С Малюга вважає, що вилучення інформації з тексту зумовлене професійними інформаційними потребами майбутніх фахівців. Ці потреби викликані необхідністю виконання професійних навчальних завдань. Важливим умінням, яке забезпечує вирішення даного завдання є вміння працювати з

вітчизняною і зарубіжною фаховою літературою, вміти оцінювати її актуальність, значення для промисловості і зокрема для конкретної галузі [2: 15]. Також, У. Грейб підкреслює важливість читання для академічних цілей і називає читання найважливішим мовним вмінням для студентів, тому що воно є головним джерелом нової інформації і дає можливість самостійно продовжувати вчитись, виконувати академічні завдання і покращувати знання мови [7: 187].

Сучасні дослідники виділяють п'ять цілей навчання ІМ: практичну, виховну, освітню, розвивальну і професійно орієнтовану [3: 90 – 99; 377; 4]. Практична ціль – це формування іншомовної комунікативної компетентності, основними складовими якої є мовленнєві, мовні / лінгвістичні компетентності, а також лінгвосоціокультурна, навчально-стратегічна і предметна / тематична компетентності. Відтак, Д. Дуглас вважає, що комунікативна компетентність є багатокомпонентною [6: 25].

Нас цікавить передусім іншомовна компетентність в читанні спеціальної літератури студентами технологічних факультетів, що передбачає здатність студентів читати автентичні тексти різних жанрів і видів за фахом з різним рівнем розуміння змісту в умовах опосередкованого спілкування. Метою формування мовної / лінгвістичної компетентності для професійно орієнтованого читання є передусім формування лексичної компетентності, зокрема в фаховій лексиці і термінології. Цілями навчання є також формування у студентів-технологів професійно орієнтованої навчально-стратегічної компетентності і предметної / тематичної компетентності, яка передбачає здатність студентів розуміти і обговорювати предмети мовлення, пов'язані з їх майбутньою спеціальністю. Формування професійно орієнтованої лінгвосоціокультурної компетентності важливе для розуміння фахівцями лінгвокраїнознавчого матеріалу, зокрема назв харчових продуктів, які зустрічаються в спеціальній літературі.

Виховна мета формування професійно орієнтованого читання – виховувати розуміння важливості вивчення ІМ професійного спрямування і потреби користуватися нею в умовах міжнародного спілкування між фахівцями певної галузі, зокрема культуру читання професійно орієнтованих текстів, прищеплювати інтерес до майбутньої спеціальності, до пошуку фахової інформації різними мовами про нові здобутки в своїй сфері діяльності у світі, в тому числі нові тенденції в своїй галузі.

Освітня ціль передбачає використання ІМ для підвищення професійної компетентності студентів, розширення їхніх знань про майбутню спеціальність, набуття студентами знань та отримання пізнавальної інформації за фахом; формування навчальних умінь і стратегій професійно орієнтованого читання, сформувати у майбутніх технологів компетентність читання автентичних текстів зі спеціальності різних жанрів; навчити їх здобувати нову інформацію по спеціальності з міжнародних джерел. Ця мета досягається на заняттях під час роботи над фаховою літературою.

Розвивальна мета полягає в формуванні у студентів здатності і готовності вступати в іншомовну професійну комунікацію, в тому числі опосередковану, і в мотивації до подальшого оволодіння ІМ професійного спрямування та читання фахової літератури ІМ.

При формуванні компетентності професійно орієнтованого читання безпосередньо реалізується професійно орієнтована мета навчання ІМ.

Метою навчання читання ІМ для професійних цілей У. Грейб вважає навчання біглого читання. Під біглим читання він розуміє досягнення наступних навичок: 1) швидке читання; 2) швидке і автоматичне розпізнавання слів; 3) великий запас слів; 4) співставлення інформації з тексту зі своїми знаннями; 5) визначати ціль / цілі читання; 6) критично оцінювати інформацію [7: 188].

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми студенти факультетів харчової промисловості повинні мати навички оперування оглядовим, інформативним і глибинним читанням на матеріалах загальнонаукової і спеціальної інформації.

Для проблеми формування компетентності професійно орієнтованого читання важливим є співвідношення між мовними / лінгвістичними знаннями і фоновими знаннями.

Це питання потребує всебічного вивчення і уточнення даних. Наприклад, слідом за дослідженнями К. Клепхем, студенти, які володіють ІМ на рівні Intermediate, можуть компенсувати відсутність фонових знань з допомогою мовних / лінгвістичних знань [5]. З цією думкою частково погоджується Д. Дуглас, зауважуючи при цьому, що для компетентності читання вузько професійних текстів фонові знання відіграють важливу роль, але це питання потребує уточнень і подальших досліджень [6: 32]. Для нашої наукової розвідки це питання досить актуальне, тому що в немовних ВНЗ, зокрема в НУХТ, існує нагальна потреба в реалізації процесу випереджаючого навчання: дисципліна Іноземна мова (за професійним спрямуванням) вивчається на першому курсі, в той час як спеціальні дисципліни вивчаються на третьому-четвертому курсах. В результаті студенти спочатку знайомляться з азами своєї майбутньої спеціальності ІМ.

Список використаної літератури:

1. Барабанова Г.В.Мета навчання професійно-орієнтованого читання в немовних вищих навчальних закладах: Монографія / Галина Василівна Барабанова. – К.: ІНКОС, 2005. – 315 с.

2. Малюга О.С. Навчання професійно орієнтованого читання наукових англомовних текстів студентами-магістрами аграрних спец.: дис. канд. пед. наук 13.00.02 / Олександр Сергійович Малюга. – К., 2007

3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Є. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

4. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу // Іноземні мови. – 2010. – № 2. – С. 11 – 18.

5. Clapham C. The Development of IELTS: a Study of the Effect of Back ground Knowledge on Reading Comprehension. \ Caroline Clapham Cambridge: Cambridge University Press, 1996

6. Douglas D. Assesing Language for Specific Purposes \ Dan Douglas, Cambridge University Press 2000. – 311 p.

7. Grabe W, Stoller F.L. Reading for Academic Purposes: Guideline for the ESL\EFL Teacher\ William Grabe, Fredriccka L. Stoller Reading for Academic Purposes: Guideline for the ESL\EFL Teacher\ Teaching English as a Second or Foreign Language. Boston: Heinle & Heinle, 2001. – P. 187 – 202

В статье сопоставляются требования к овладению иностранным языком профессиональной направленности, в частности профессионально ориентированным чтением, будущими инженерами-технологами и условия обучения иностранным языкам в Национальном университете пищевых технологий, анализируются основные цели формирования компетентности в профессионально ориентированном чтении будущих инженеров-технологов: практическая, воспитательная, образовательная, развивающая и профессионально ориентированная.

Ключевые слова: *воспитательная цель, будущие инженеры-технологи, практическая цель, профессионально ориентированная цель, цели формирования компетентности в профессионально ориентированном чтении.*

The article deals with the requirements for foreign language professional direction, particularly professionally oriented reading for future engineer and conditions of foreign languages teaching at the National University of Food Technologies, examines the main goals of professionally oriented reading competence formation: practical, educational, developing and professionally oriented.

Key words: *educational goal, future engineers, practical goal, professionally oriented goal, goals of professionally oriented reading competence formation.*